

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Zborovanje zastopnikov okr. društev UJU iz Slovenije v Celju.

Poročilo strokovnega tajnika pov. UJU — Ljubljana. — Dogodki in delo pov. UJU — Ljubljana po pokrajinski skupščini. — Vse le za čiste koristi učiteljskega stanu, šolstva in prosvete naroda.

(Seja širjega sosveta poverjeništva UJU Ljubljana, dne 2. februarja 1927 v Celju.)

Strokovni tajnik Josip Kopal poroča sledeče:

Dovolite mi, da Vam podam kratko poročilo o delovanju poverjeništva in ožjega sosveta za čas od zgodovinske pokrajinske skupščine pa do danes. V vse podrobnosti se ne bom spuščal, ker mi to brani obširni dnevni red današnje seje, ki ga bomo rešili le, ako se bomo ogibali vsega nepotrebnega in razpravljali o vsem le kratko, stvarno in objektivno.

Konstituiranje sedanjega ožjega sosveta se je izvršilo na prvi seji dne 17. julija 1926 v Celju. Imen posameznih funkcionarjev ne bom našteval, saj smo tu med vami. Tako je na prvi seji smo povdarili, da moramo s pozitivnim in intenzivnim delom uveljaviti nove smernice naše stanovske politike ter razširiti svoje delovanje tudi čez meje Slovenije na ostala poverjeništva. To smo izvršili s tem, da smo razposlali naše smernice vsem poverjeništvom, posameznim funkcionarjem teh poverjeništev, listom in drugim važnim in merodajnim činiteljem.

„Učit. Tovarš.“ je po pokrajinski skupščini z isto doslednostjo in vniemo zagovarjal nove smernice kakor pred skupščino. S tem je mnogo pripomogel, da so prodrale naše smernice med učiteljsko po vsej državi. Njih vpliv se je pokazal že takoj na državni skupščini v Beogradu, ki se je vršila v dneh 8., 9. in 10. avgusta 1926. Na njej ni bilo treba najmanj zagovarjati našega pokreta, ker je bilo jasno razvidno iz govorov večine delegatov, da moramo voditi v bodoče svojo organizacijo le na temelju čistih stanovskih in strokovnih načel, nikakor pa ne biti več privesek katerekoli politične stranke.

Nasprotno pa ne moremo nikomur braniti, da se izven organizacije udeležuje kulturno in politično, kjerkoli hoče. Marsikateri izmed opozicijske manjšine slovenskega učiteljstva je bil razočaran, ker je upal, da bo državna skupščina morda vendarle odklonila naše nove smernice, a tega ni storila, temveč jih je celo utrdila.

Seje poverjenikov UJU.

Omenjam naj tu, da je bil sprejet predlog našega ožjega sosveta, ki je pripočel, naj se shajajo vsi poverjeniki vsaj vsak drugi mesec s predsednikom in tajnikom Udruženja v kakem primernem mestu naše države v svrhu intenzivnega dela in poglabitve ožjih stikov organizacije. Tak sestanek se je vršil 31. oktobra 1926 v Zagrebu. Podrobno poročilo je priobčil „Učit. Tovarš.“ šte. 13. od dne 4. novembra 1926. Zato ga tu ne bom navajal. Drugi sestanek je bil sklican za 25. januar, a je bil preložen vsled naše prošnje na mesec februar zaradi priprave na današnjo sejo.

Organizacija „Edinstvo“.

Čeprav nudi naša organizacija vsakemu učitelju in učiteljici, naj si je kateregakoli

političnega in svetovnega naziranja, možnost organizirati se v njej, so vendar ustanovili nasprotniki naše enotne stanovske organizacije svojo lastno separatno organizacijo.

Slomškova zveza.

Funkcionarji Slomškove zveze so iskali stikov z našo organizacijo že kmalu po 10. januarju 1926. Prejšnji ožji sosvet je odgovoril, da se ne more spuščati v nikakrakovarjanja, ker vodi posle poverjeništva le začasno. Počakajo naj torej na izvolitev novega ožjega sosveta.

Ker je obnovila Slomškova zveza svoj dopis, smo jo povabili, naj pošlje svoje zastopnike na sejo ožjega sosveta, ki se je vršila 25. septembra 1926. Pri tej priliki se je od naše strani izrecno ugotovilo, da v smislu deklaracije ne moremo priznati nobene druge stanovsko-politične organizacije in se torej tudi ne moremo spuščati v kaka pogajanja, pač pa hočemo pojasniti, kako si mislimo izvajanja načel deklaracije. Zastopniki Slomškove zveze so iznesli svoje misli in pomisleke ter izjavili, da se v splošnem popolnoma strinjajo z deklaracijo.

Od naše strani se je povdarjalo, da nas v pojmovanju nalog in smeri stanovske organizacije ne loči nič načelnega. Svoje bode mišljenja in vesti ne kratimo nikomur. Zastopniki Slomškove zveze so se postavili vprašanje, kakšno stališče bi zavzelo Udruženje, ako se preustroji Slomškova zveza v kulturno organizacijo, ki bi se pečala le z znanstvenimi pedagoškimi vprašanji na pozitivno krščanski osnovi. Omenjali so to zategadelj, ker so se na tem razbila pogajanja 1919. leta.

Od strani ožjega sosveta se jim je dalo pojasniti, da deklaracija ne brani nikomur kulturnega udejstvovanja kjerkoli in je to popolnoma stvar članov Slomškove zveze, ali hočejo ustanoviti kako novo kulturno-pedagoško organizacijo s katoliško smerjo, izrazila pa se je želja iz vrst ožjega sosveta, da se taka organizacija ne osnuje na podlagi okrajnih podružnic po zgledu naše organizacije. Zastopniki Slomškove zveze so se nato izjavili, da so na jasnem in bodo poročali o tem širjemu odboru ter predlagali razdružitve Slomškove zveze.

Poročal sem o tej točki namenoma obširneje, da lahko sami uvidite, da se ožji sosvet ni mogel s stališča deklaracije pogajati in sklepati kak pakt s Slomškovo zvezo in so vse zadevne vesti, ki jih nasprotniki širijo, prosto izmišljene. (Odobranje).

Realizacija sklepov celjske skupščine.

Ureditev teh je poveril ožji sosvet tov. Ribiču, ki je na temelju njih sestavil delovni program poverjeništva, ožjega sosveta in po njih organizacije. Postavili smo to kot posebno točko na dnevni red današnje seje. (Delovni program bo priobčen v eni prihodnjih števil).

vzglede samouka. S svojim požrtvovalnim delom je hotel dvigniti nižje sloje na višjo stopnjo blaginje in kulture, ne z milosrdnimi, materijalnimi darovi dobrotnika, pač pa z bogatimi darovi prave ljudske in poklicne vzgoje, v čemer se bistveno loči od filantropistov in novohumanistov, ki so se brigali le za višje plasti naroda s svojim delom za višje šolstvo.

Pestalozzjev vzgojni ideal je bil, izobražen narod, vzgojen k samopomoči. „Narava in cela zgodovina kliče človeštvo: preskrbi se sam! Nikdo te ne oskrbi in nikdo te ne more preskrbeti; najboljša kar se da storiti za človeka je, ga naučiti, da sam stori. Človek se mora v svoji notranjosti dvigniti, če se naj revež v svoji zunanosti dvigne.“ Družabni red pač more pospešiti ta notranji prerod človeka, ne more pa ga ustvariti in pognati. Občestvo in država lahko nudi sredstva za dvig, a dvigniti in poboljšati ga ne more.

Človek se more le z lastno silo dvigniti. Če te sila ni, če ni čednosti, tudi ni nobene preroda pri še tako skrbni vzgoji. Po goji za notranji prerod in povzdigo so torej v človeku samem in ne zunaj njega. „Božji in večni je zakon človekove rasti v njem samem.“ vzgoja je le „umetnost vrtnarja“, kakor pravi Pestalozzi sam v svoji klasični

Najvažnejše in najkočljivejše je bilo vprašanje gospodarskega stanja poverjeništva. Izvoljeni odsek je izvršil revizijo poverjeništva. Natančno poročilo je na dnevnem redu današnje seje. Zato ga tu dalje ne bom omenjal.

Upravni svet in nadzorstvo Učit. tiskarne smo opozorili na vse nedostatke in predlagali sklicanje izrednega občnega zboranja, ki bi se odločilo o izrednem deležu na 100 Din in zahtevali status quo, kakor je bil do 9. maja 1926.

Članstvo smo pozvali potom okrožnice, da pristopi k Učit. tiskarni.

Osnutek pravil UJU smo odposlali. O njem bo razpravljala seja poverjeništva in širši glavni odbor UJU v Beogradu v tekočem mesecu.

Glede obmejnega šolstva je opozoril merodajne činitelje predsednik UJU.

Urejevanje „Učit. Tovarš.“ in „Popotnika“ se vrši v duhu stavljenih in sprejetih sklepov. Prvi nas seznanja o vseh vprašanjih stanovskega, drugi pa pedagoško-strokovnega značaja.

Narodno-prosvetni odsek deluje stalno in skrbi za šolske odre.

Glede mladinskih knjig se je vršila pri prosvetni oblasti tozadevna anketa. Za vse mladinske spise v vezan in nevezan besedi se je določil pri naši organizaciji poseben ocenjevalec.

V pravno-obrambno oziru smo podvzeli vse korake, ki so bili mogoči v danih razmerah. V mnogih slučajih smo posredovali na merodajnih mestih, ter zahtevali, da se popravijo storjene krivice. Posebej omenjam tu slučaj krivične premestitve tov. Möderndorferja. Mnogo dopisov in brzojav smo odposlali, Izvršni odbor pa je posredoval večkrat po svojem predsedniku v ministrstvu prosvete. Po najnovejših poročilih, ki jih imamo, upamo, da uspemo.

Intervencije zaradi izplačila dolžnih razlik so se izvršile.

Istotako za priznanje doklad upraviteljem, za kadrski rok, za ločitev prosvetne uprave od politične in še nešteta druga posredovanja.

Predaleč bi zašel, ako bi hotel vse to navesti. Opozorjam tu na naša poročila o delovanju ožjega sosveta, na poročila, ki smo jih ponatisnili iz „Narodne Prosvete“ in na poročila Izvršnega odbora UJU, kar vse kaže, da sta izvršila ožji sosvet in poverjeništvo mnogo organizacijskega dela v prid sebi in vsemu organiziranemu učiteljsstvu.

Navedem naj tu, da je imel ožji sosvet doslej sedem sej. Koliko dela je izvršil, ste se lahko prepričali iz „Učit. Tovarš.“. Opravilni zapisnik šteje do danes nekaj manj nego 800 števil brez dopisov, došlih na upravo, na glavnega blagajnika, na Narodno-prosvetni odsek in uredništva.

Poslovanje okrajnih društev.

Vse to delovanje pa bi se še poživilo, da so vsa društva točna v svojem poslovanju. Zato mi oprostite, tov. predsedniki, ako se obračam do Vas vseh in prosim, ko bi skrbeli za redna in točna obvestila in pravočasne odgovore. Tako moram na žalost povedati, da nismo prejel članskih seznamov še od 12 okrajnih učiteljskih društev, čeprav je minil termin že 15. septembra. Koliko jeze in nepotrebnega pisanja, pa tudi zabavljanja bi si prihranili, ko bi imeli pravočasno članske sezname v rokah. Da se je to zgodilo po naši želji, bi imelo že vse članstvo urejeno redno prejemanje listov. Namesto članskih seznamov pa prejemo dnevno kopice reklamacij. Zato Vas prosimo v svojem in Vašem interesu,

da podrezate tajnike, ki naj sestavijo vendar že enkrat imenike in jih določijo.

Sklepi okrajnih društev.

Nadalje vas prosimo tudi, da naročite društvenemu tajniku, naj spiše poleg poročila o društvenem zborovanju, ki ga pošlje uredništvu „Učit. Tov.“ tudi za poverjeništvo na poseben list vsaj vse sklepe, ki naj pridejo v razpravo pri seji ožjega sosveta. Le redka so društva, ki to delajo.

Od večine pa izvem za sklepe in predloge šele iz „Učit. Tov.“, iz katerega izrečem poročilo in denem v mapo dotičnega društva. Da pri tem lahko marsikaj prezrem, je jasno. Isto je za društveni odbor. Če ga hočem imeti, ga moram prepisati iz „Učit. Tov.“ in sam poiskati vse podatke dotičnih odbornikov, ker jih je treba točno javiti Izvršnemu odboru za „Glavni letni izveštaj“. Zato prosim: Kadar je izvoljen pri društvu nov odbor, naj napiše tajnik na pol pole papirja ime, značaj, funkcijo in bivališče vsakega odbornika posebej. Ako tako delate, olajšate in prihranite poverjeništvu mnogo dela. Potrebno se mi je zdelo to povedati.

Položaj pri okrajnih učiteljskih društvih.

Po doposlanih poročilih posameznih okrajnih učiteljskih društev, ki jih je prejelo deloma poverjeništvo, deloma uredništvo „Učit. Tov.“, smo si ustvarili skoro popolnoma jasno sliko o položaju pri okrajnih društvih. Število naših okrajnih učiteljskih društev se ni prav nič znižalo. Po nekaterih društvih je število članstva sicer nekoliko padlo, je pa zato pri drugih društvih dokaj naraslo. Namesto izstopivših društev v radovljiskem in šmarnsko-rogaskem okraju smo si osnovali novi društva. Zastopnika teh dveh društev tov. Josip Cenčič in Stanislav Žagar sta že navzoča na današnji seji. (Burno pritrjevanje).

Iz nekaterih drugih društev so izstopili oni tovariši, ki ne odobravajo naših sedanjih smernic, čeprav so poprej sami nanje pristegali. Osnovali so si svoja separatistična društva, ki nikakor ne ujednujejo naše stanovske organizacije, ampak jo razdvajajo. To ni prava pot opozicije. Mnogi izmed naših sedanjih članov so bili drugačnega mišljenja nego prejšnje vodstvo organizacije. Niso pa zato izstopili, ampak tvorili lojalno opozicijo.

Stališče centrale UJU do „Edinstva“.

Potrebno se mi zdi, da omenim tu načelno odločbo Izvr. odbora glede izstopa kaknega društva iz enega in vstopa v drugo poverjeništvo, ki pravi: „Tak postopek se ne more odobriti, dokler se ne izpremenijo pravila UJU v tem smislu in niso soglasna vsa poverjeništva v tem pogledu.“ Sedaj je to povsem v nasprotju s čl. 9., toč. 6. pravil UJU. Zanimiv je tudi odgovor Izvršnega odbora z dne 26. januarja 1927, šte. 101, ki ga je prejelo bivše šmarnsko-rogasko učiteljsko društvo na svojo pritožbo. Glasi se: 1. O sporu slov. dela učiteljstva, organizovanega v UJU, hoče reševati glavni odbor UJU na svoji redni seji, ki se skliče tekom meseca februarja t. l. 2. Izvršni odbor si ne more usvojiti društvenega naziranja, da bi ostalo šmarnsko-rogasko učiteljsko društvo še nadalje član UJU, ako izstopi iz ljubljanskega poverjeništva, ki je legitimni predstavnik UJU ljubljanske in mariborske oblasti, ker je to protivno čl. 4. in 5. pravil UJU. Zveza sreskih učiteljskih društev „Edinstvo“ v Ljubljani po čl. 5. pravil UJU ne more zamenjati UJU — poverjeništvo Ljubljana ter nima nikake zveze z UJU. Vsled tega se ne morejo smatrati njega čla-

zastre z raznimi obvezami in slepili pred pogledom v višje nadstropje.“

To so krepke besede, polne socialnega duha, v katerih tiči vsa veličina Pestalozzija. Na drugem mestu pa zopet pravi o svojih učencih: „Predejo tako urno kakor malo katera dinarica, a njihove duše ne dinarijo,“ ker čutijo delo kot svojo dolžnost, ne pa kot breme, delajo z veseljem ter uživajo delo kot blagoslov, a na drugi strani si z delom opomorejo iz svojega bednega stanja.

Nikdo pred Pestalozzijem ni tako krepko povdarjal individualno vzgojo, svoj boden razvoj vseh sil individua ter pravice vseh ljudi, tudi najnižjih do vzgoje k „človeku“. Na drugi strani pa zopet ni nikdo pred njim tako značilno in ostro očrtal razmerja med posameznikom in družbo. Pestalozzi pravi: „Ravno nadarjenost, individualnost, njegovo samostojnost kot posameznik najti in spoznati, kako se človečnost v raznih oblikah razvija in kako se kaže znova ista človečnost v vseh posameznikih, kako je posameznik zrcalo celote, to spoznati je prava radost vzgojitelja, kateri vrši v istini svojo nalogo, ter ve za svoje razmerje do človeštva.“ „Humanitas“ pa Pestalozziju ni bila le abstrakten in megljen vzor za nepraktične in nesrečne ljudi,

Ivan Henrik Pestalozzi.

(Ob stoletnici njegove smrti.)

S Pestalozzijem se začenja nova doba v pedagogiki — 19. stoletje. Rodil se je namreč Pestalozzi 12. januarja 1746 v Zürichu v Švici in umrl 17. februarja 1827 v Bruggu pri Zürichu.

Obhajali smo torej letos 12. januarja 181. rojstni dan ter se 17. februarja svečano spominjamo ob stoletnici njegove smrti njegovega življenja in dela v prid in blagor človeštva na polju vzgoje in pouka.

Z lastno silo in vztrajnim delom se je preril skozi stare nazore v vzgoji ter je na meji 18. stoletja, ki se v zgodovini pedagogike zove s ponosnim imenom „pedagoško stoletje“ začel svoje reformatorsko delo, zlasti na polju začetne vzgoje in elementarnega pouka. Bili so takrat burni časi v Evropi pred prihodom Napoleona in bilo je obilo gorja in bede na svetu v vrstah, seveda nižjih slojev.

Odkrito usmiljenje z nesrečnim in tlačnim ljudstvom, živa skrb zanj, ter ognjevita ljubezen do njega je bil pravi vrelce, iz katerega je črpal Pestalozzi svoje pedagoške nazore o vzgoji in pouku ter je zajemal iz svojih življenjskih izkušenj in je

ni kot člani UJU. 4. Končno si dovoli Izvršni odbor opozoriti društvo, da s takim svojim postopanjem krši stanovsko in organizacijsko disciplino, ker vse nasprotuje čl. 2. pravil UJU.

O spomenici »akcijskega odbora« in njegovih dopisih, o tožbi in listu »Edinstvo« ne bomo govorili, ker je to storil tovaršeničenik.

Nov učni načrt.

Ker so naši učni načrti za osnovne šole zastareli, je izdalo ministrstvo prosvete nov učni načrt. Izdelala ga je posebna komisija v ministrstvu. Vršila se je nato v septembru konferenca nadzornikov pri obeh prosvetnih oddelkih v Sloveniji. Sreski šolski nadzorniki pa so potem sklicali učiteljsko po posameznih srezih na posvetovanje. Novi učni načrt je sicer prirejen mestoma po principih, ki jih zasleduje moderno šolstvo. Pozna se mu pa, da ga je izdelala samo gošpoda pri zelenih mizah, kar je velika gošpogrška. Ker upošteva načrt le štiriletno šolsko dobo, in ker je načrt vsled neprimerne razdelitve snovi in ur večinoma neizvedljiv, ga je naše učiteljsvo odklonilo. Sedaj izdelujejo v ministrstvu zopet nov načrt.

Osnutek novega šolskega zakona.

Koncem septembra 1926 je prejelo prosvetno ministrstvo od Izvršnega odbora UJU v Beogradu projekt novega šolskega zakona, ki ga je nameraval Izvršni odbor predložiti takratnemu ministru prosvete g. Trifunoviću. Načrt je bil isti, kakor je bil priobčen v »Učit. Tov.« št. 22. od 4. junija 1925, samo da so bile vanj vnešene izpremembe, ki jih je sprejela skupščina UJU v Subotici. Izpremenjena so bila tudi nekatera druga mesta.

Anketa pri poverjeništvu UJU — Ljubljana je stavila svoje pripombe v zmislu zahtev, ki so jih stavila okrajna učiteljska društva leta 1925. Komaj pa ga je poverjenišvo vrnilo s nekaterimi svojimi izmenami in dopolnitvami, že je izšel nov projekt šolskega zakona, ki ga je izdelal po naročilu prosvetnega ministra g. Radića načelnik Osnovne Nastave dr. Sigismund Čajkovac, prof. na višji pedagoški šoli v Zagrebu.

Načrt smo ponatiskali. Izšel je kot prilogi »Učit. Tov.« št. 17. z dne 2. decembra 1926. Vse učiteljsvo smo pozvali k soodelovanju.

Med tem je sklicalo tudi ministrstvo prosvete posebno komisijo, ki je predelavala ta načrt. V komisiji je bil tudi tovaršeničenik Flerč. Komisija je že izvršila svoje delo.

Poverjenišvo je prejelo od komisije redigiran predlog zakona o narodnih šolah, ki ga je predložil g. minister prosvete Trifunović narodni skupščini v razpravo. Ker je na dnevnem redu današnje seje o tem posebna točka, ne bomo izgubljali nadaljnjih besed.

Naše socialne ustanove.

Se nekaj besed o naših socialnih ustanovah! Predvsem omenjam tu Učiteljsko Samopomoč, ki se je razvila v mogočno silo. Danes šteje 2040 članov, in posmrtnina znaša 10.200 Din. To so lepi novci, ki jih prejmejo preostali za umrli. Rešeni so s tem težkih in bridkih skrbi toge in žalosti. Vse učiteljsvo bi moralo postati nje član.

Učiteljski dom v Mariboru se razvija prav povoljno. Ima že okrog 300.000 Din premoženja, kar je za njegov kratek obstoj precejšnja vsota, ki kaže veliko poštrevnost tovaršev in tovaršice mariborske oblasti.

Manj ugoden je položaj Učiteljskega konvikta v Ljubljani. Omenjam tu poslaničco »Vsem dobrim srcem«, ki jo je objavila »Pomožna akcija« v »Učit. Tov.« in vseh dnevnih. Pozdravljamo vsako akcijo, ki ima namen čimprej uresničiti naše dolgotrajne želje po lastnem domu.

Zveza državnih nameščenecv.

Dotaknem naj se kratko zveze državnih nameščenecv. Z okrožnico z dne 31. avgusta 1926, št. 107 smo pozvali vsa društva, naj razpravljajo o pristopu k tej zvezi. Večina društev je smatrala to za neobhodno potrebno, da ustvarimo enkratno fronto vseh državnih nameščenecv v državi. Ona naj bi bila naša zaščitnica v vseh vprašanjih, ki so skupna nam vsem. Preko nje bi se ne smelo izvršiti ničesar! Z nadaljnjo okrožnico smo prosili vsa dru-

štva, da vstavijo v proračun za vsakega člana 12 Din letno, ki jih obračunajo glavni nemu blaginju. V poslednjem času pa ste prejeli še kratek poziv zaradi prijave članstva. Društva, ki še niso poslala članskih seznamov, naj pošljejo iste v 5 izvodih, ostala pa naj določe še 2 izvoda. V odboru zveze je tovaršeničenik. Več o tem bo govoril pri 4. točki tovaršeničnik.

Naš tisk.

Tisk je danes velesila, ki vodi vse! Zato bi bila naša organizacija brez listov mrtva. Škoda le, da ne moremo izdajati vseh listov vsaj v istem obsegu in v istem številu kot prej. Slabo gospodarsko stanje poverjenišva iz prejšnje dobe nas je prisililo, da smo morali opustiti začasno »Prosveto« in »Omladino«. Zato pa nam je ostal zvest »Tovariš«, ki neustrašeno zastopa naše stanovske interese.

Nameščanja in premeščanja učiteljsva.

Kljub prošnjam in protestom se ponavlja leto za leto ista pesem. V začetku šolskega leta ima marsikatera šola preveč učnih oseb, dočim so druge šole brez učiteljsva. Pripisujemo največ krivde našim prosvetnim oblastvom.

Da bi odpravili vsaj deloma ta nedostatek, smo se obrnili že dvakrat na vsa okrajna učiteljska društva ter prosili poročila o nadštevilnih učnih osebah in pa o nezasedenih mestih, da bi mogli energično nastopiti v tem oziru in ugotoviti vzroke teh nedostatkov. Odgovorila so le nekatera društva, dočim so druga očitno zadovoljna. Na zadnjo tozadevno okrožnico pa le prosimo odgovora, čeprav negativnega.

Naše pravne pridobitve.

Ako ne bi v dobi deklaracijskega gibanja dosegli prav ničesar drugega kakor to, da je po večini prenehalo tisto ostudno premeščanje učiteljsva po § 71. pod plaščem službene potrebe, pod katerim se je skrivalo le politično kopito, bi bilo mnogo, jako mnogo.

MIRKO VAUDA:

K novemu projektu novega šolskega zakona.

(Dalje.)

Olajšave šolskega obiska.

Čl. 14. dovoljuje takorekoč roditeljem, deco najvišjih (?) šolskih let obdržati ob času poljskega dela doma ter za tako deco uvaža zimske razrede. Načelno moramo biti proti tej določbi, ki je povrh glede presplošne, neprecizne navedbe »najvišjih godišta« ter »za vreme poljskih poslov«, ki trajajo od meseca marca do decembra, pomankljiva. Zopet ponavljam, da odklanjamo uvedbo zimskih razredov, ker v tem slučaju podiramo, kar smo s poukom v polletju ustvarili, da ne naštevam še številnih drugih zlih posledic zimskih razredov za učence in učiteljsvo.

Vendar sedaj sledečo drugo besedo! Kdor deluje na podeželskih šolah, živi in kolikar čuti z ljudstvom, je pri razmišljanju o tem členu prišel do dveh zaključkov.

1. Izpostavljen in hrbet drži v vsem boju za redni pouk in šolski obisk večino, če ne celo edino, ubogi učitelj sam!

2. Silnejše in odločilnejše kot paragrafske določbe so in ostanejo — očitno v današnji dobi, socialne in gospodarske razmere. Upajmo, da so te le prehodne; zato pa predlagam čl. 14. kot prehodno določbo za podeželske šole v sledeči obliki: Ako revni roditelji neobhodno rabijo deco, ki obiskuje 7. ali 8. šol. leto (ne glede na starost!) z dobrim uspehom in dotedanjim rednim šolskim obiskom, se tako deco lahko v času najnujnejših poljskih opravil oprosti šolskega obiska naj več 3 mesece, a deco je uporabljati le za najlažja, otroški telesni razvitosti primerna opravila. — Uvedba zimskih razredov pa naj odpade.

Čl. 15. naj s spremembo čl. 12. in 14. odpade; istotako ni potem potreben čl. 16.

Čl. 17. je na mestu. Večina držav je koledarskem letu ter je tako oproščeno osnovno šolo v tem smislu reformirala. Umestno bi bilo tu še dostaviti čl. 17. projekta šolskega zakona iz leta 1925, ki govori o namenu nižje osnovne šole (prvih 4 šolskih let!)

tudi ne zgolj poklicna izobrazba, ki ne more ustvariti in do veljave spraviti človečnosti v posamezniku.

Pestalozzi se zavzema za intelektualno in moralno-vzgojno vzgojo, kateri se naj podredi poklicna in strokovna izobrazba. »Kako Jerica uči svoje otroke«, naravnost pesniško. Tam tudi govori o verski vzgoji; zahteva vero s srcem in ne vere na jeziku. On vidi propast posameznika in naroda v opustošenem srcu brez verske in moralne vzgoje. Le tisti je v vsakem stanu in poklicu pravičen ter vrl človek v družabnem življenju, kdor je strokovno izobražen ter pravno in versko vzgojen. Torej dvojno povdarja Pestalozzi: glavna je individualna vzgoja, na katero se opira socialna in enako glavna oziroma višja je vzgoja k pravi človečnosti na podlagi pravno-verske vzgoje napram poklicni ali strokovni izobrazbi. Saj socialna pedagogika itak ni nova znanost, ki bi hodila popolnoma ločeno svojo pot, ona je le posebna smer oziroma naziranje v pedagogiki, ki gleda vzgojo in znanost o njej s posebnega socialnega stališča. Človek v socialni pedagogiki ni osamljeno, abstraktno bitje, ampak socialno bitje — posameznik človeške družbe, ki je iz nje izšel ter je za njo določen. Brez dvoma je posameznik bitje, ki se bistveno loči od drugih po svo-

jih individualnih lastnostih, ter je in ostane individualizacija glavna naloga vse vzgojne umetnosti.

S tem pa ni rečeno, da se sme drugi vidik: človek se vzgaja za človeško družbo, popolnoma zanemariti; saj ne vzgajamo posameznika zase, ampak za družbo, kakor ga obratno tudi družba že od prvega začetka vzgaja telesno in duševno.

Družina, šola, cerkev, poklic in država nas obdajajo neprestano s raznimi vzgojnimi napravami, da celo naše imetje in življenje je odvisno od teh vzgojnih činiteljev, ki ne delujejo vedno v vsakem oziru dobro, temveč večkrat tudi slabo, kakoršna je pač družba sama. Vzgoja je le v družbi možna za družbo ter po družbi. Zato ni socialne pedagogike brez individuala kakor ni individualne pedagogike brez družbe.

Mogočni vpliv Pestalozzi je pedagogike je bil izreden; saj so k njemu prihajali razni državniki in kronane glave po svet, da bi svoje države na podlagi vzgoje izpremenili v kulturne države. Iz njegove značajne in vrle osebnosti izhaja v prvi vrsti ta vpliv, ker je s svojim vzornim življenjem in neumornim, poštrevovalnim delom kazal brez vsake ošabnosti in napuha oduševljeno, iskreno ljubezen do otrok — do tlačenega naroda in vsega človeštva.

Res je, da se ne moremo veseliti drugih posebnih pridobitev, pa tudi posebnih izgub ne zaznamujemo. Izplačevanje razlik napreduje le počasi. Ako pojde tako dalje, bomo čakali še najmanj 20 let na izplačila. Vlada se v tem oziru ne gane, akopprav pritiskamo vedno nanjo. Ukinitve stanovanjskega zakona nam utegne prinesiti nekaj neprimlik. Upajmo pa, da se stanovanjska miselija le zmanjša dotlej. V kolikor smo poučeni, so iz finančnega zakona izpadle nevarnosti, ki so grozile uradništvu. Vendar pa moramo biti pripravljeni, da bodo skušali z redukcijami tudi pri učiteljsvu. Zato moramo biti čuječi.

Omembe vredna se mi zdi pridobitev, da zadobi učiteljsvo stalnost v službi takoj, ko napravi usposobljenostni izpit. 100% plačo mu seveda priznajo šole po podpisu dotičnega odloka. Tudi avtomatično napredovanje v položajni plači je važno za vse. Po drobnejše o tem sledi v poročilu tovaršeničnika.

Napredni hočemo biti v dejanju.

Dovolj! Podal sem Vam poročilo o stanju organizacije, ne z lepimi, visokodonečimi besedami, ampak tako kakršno je. Kar smo mogli, smo doslej storili. Vse drugo pride, mora priti še na vrsto. Borili se bomo dosledno proti vsem, ki hočejo razbiti za vsako ceno našo stanovsko organizacijo. Ščitili bomo odločno svobodo mišljenja članstva, ker je to temelj našega boja, a tudi temelj lepše, naprednejše in svobodnejše bodočnosti našega stanu.

Nismo napredni samo tedaj, kadar bomo prisegali samo na politična gesla gotove stranke. Ne! Napredni je vsak učitelj, ki stremi za napredkom modernega šolstva, ki stremi za povzdigo svoje stroke, svojega stanu in narodne prosvete v državi.

Zato naprej, neustrašeno naprej po začrtani poti v lepšo, svobodnejšo bodočnost! (Splošno odobravanje).

(Nadaljnje poročilo o seji sledi.)

črpnjša določila, vsaj v obsegu čl. 25. iz našega projekta šolskega zakona leta 1920.

Analfabetiski tečaji.

Čl. 23. Tečaju za nepismene moramo priznati pač vso važnost in nužnost, a kot je polaz »dobrovoljan«, tako bodi prostovoljen in primerno dobro (kot nadurni puk po težkem delu v osnovni šoli) nagrajen tudi pouk v tem tečaju ter pri takih telesno in bogvečako duševno »doraslih« učencih!

S tem sem s kratkimi opombami priobčil svoja mnenja k posameznim členom 2. poglavja projekta zakona o narodnih šolah. Smatram pa, da prikazuje to poglavje velike vrzeli ter s 24. členom nikakor še ni sklenjeno.

V to poglavje še spadajo ter bi morale sedaj slediti še sledeče določbe: smoter in učna obveznost ostalih narodnih šol, torej v prvi vrsti nadaljevalnih, potem meščanskih, pomožnih in drugih šol. Čakati bomo še torej morali na posebne zakone ali uredbe o teh šolah, katere torej zakonodajca izključuje iz področja in pojmovnega obsega narodnih šol, čeprav vrste istih imena navaja v 8. členu. Zato je naziv zakona popolnoma pogrešen ter bi se na podlagi obstoječega projekta moral zvati pravilno le »Osnova zakona o zabaviščih in osnovnih šolah kraljevine SHS.«

(Dalje prihodnjič.)

Nevolje bugarskog učiteljsva.

(Konec.)

Razmerje med delodajalci in delojemalci.

Radnici so odavno osetili na svojim ledima ovo pravilo: što je večja ponuda a manja potražnja radnih snaga, to se ove teže plasiraju, jeftinije plaćaju, nameću im se nepovoljniji uslovi. Te takozvane rezervne armije radnika uzrok su obaranju radnica i produženju radnog vremena. Utvrđeno je i to važi kao elementarna istina; položaj radnika u prvome redu zavisi od odnosa između ponuda i potražnje radnih snaga.

Taj temeljni sociološki zakon jednako važi i za intelektualne radnike. Krajnje je vreme da se i kod nas shvati: činovnici su u istom položaju prema državi kao što su radnici prema poslodavcima. Što je manje inteligencije, u toliko se ona više traži i bolje nagrađuje i obrnuto: Što je ima više, u toliko pada njena vrednost, u toliko se većma njen celokupni položaj pogoršava.

Brezposelnost učiteljsva.

Ono što bugarske učitelje baca u najveću brigu, to je besposlica. Ona je uzela i uzima strašne razmere. Neprestano gubi karakter privremenosti. Postaje nešto normalno. Sve više izjednačuje po položaju intelektualne radnike sa njihovim manuelnim drugovima i najrečitije dokazuje da su interesi i jednih i drugih identični.

Hiperprodukcija inteligence.

U Bugarskoj ima vrlo mnogo inteligencije. Ako se ne može govoriti o hiperprodukciji, a ono se ne može da ospori ni to, da tamo danas traži posao hiljade inteligenata, a posla nema. Nećemo ulaziti u to, da li su i u Bugarskoj mnoga činovnička mesta popunjena ljudima bez kvalifikacija, već ćemo računati s onim što jeste. Još pre rata u Bugarskoj se osećala navala od inteligencije. Sada još više. Graničnice bugarske države ishodom rata su sužene. Mnoga i mnoga činovnička mesta ukinuta. Zatim skoro sva inteligencija (većinom učitelji i sveštenici) iz Makedonije, Trakije i Dobrudže je emigrirala u Bugarsku.

Učiteljski naraščaj.

Dalje, usled nezapamćene ekonomske krize, koja je u Bugarskoj oštirila nego i kod nas, mnogi učitelji i uopšte inteligenti, koji su ranije bili privatno zaposleni, okrenuli su se državi i traže službu. Pa onda, dolaze nove generacije. Samo prošle školske godine je svršilo 1800 — hiljadu osam stotina mladića i devojaka učiteljske škole i sve to čeka postavljenje, a mesta nema. Ne samo što nema praznih mesta, nego se još u obliku redukcije vrše otpuštanja.

Boj za obstanek.

Toliki broj kandidata za službu s jedne strane, a neverovatno malo ili nimalo upražnjenih mesta s druge strane, sve je to izazvalo bezobzirnu konkurenciju, borbu za parče hleba, pri čemu su mnogi karakteri poklecnuli. Često se dešavaju nemile pojave: pribegavanje nepoštenim načinima, užasno podvaljivanje i t. d. sve u svrhu da se konkurent potisne, da se dođe do željene službe.

Beg inteligence u manuelne poklice.

U Bugarskoj su učestali slučajevi, da se inteligentni ljudi, sa srednjom po čak i sa fakultetskom spremom, odaju poljoprivrednom zanimanju. Nisu to velikoposednici niti opet stručnjaci — agronomi, već siromašni inteligenti, koji nisu mogli dobiti službu ili takvi, koji nisu zadovoljni svojim položajem činovnika, hteli bi da budu nezavisniji i veruju, da će tako bolje